

מנעולים חסרי דלת מחפשים קונה

במרכז ירוואן, בירתה של ארמניה, נמצא שוק פשפשים ססגוני המציע מאות פריטים, מזכרות ומציאות. גן עדן של ממש לשוחררי הפשפוש בדוכנים | כתב וצילם: יותם יעקבסון

לנין, שמבטו כמו גופו היו יצוקים גבס צבוע בצבע ברונזה, השקיף על סביבותיו באדישות. ממרום מושבו בראש הדוכן סקר חבר המפלגה את יתר הסחורות הפזורות סביבו, שממש כמוהו, בשוויון קומוניסטי מובהק, הוצעו למכירה לכל דורש. המחיר, כך התגלה פעם אחר פעם, נתון למיקוח, אם כי מיקוח בגבולות הטעם הטוב שלא יפגע בכבודו של המוכר.

פסל לנין הוא רק אחד מהפריטים הרבים המוצעים למכירה בוורניסאד' (Vernisaj), שוק הפשפשים הססגוני של ירוואן (Yerevan), בירת ארמניה. השוק נמצא ממש במרכז העיר, בסמוך לכיכר הרפובליקה המהוקצעת, שתוכננה, כמו שאר חלקי העיר, בראשית שנות ה-20 של המאה הקודמת על ידי האדריכל המקומי אלכסנדר טמניאן. עם זאת, בהיותו נחבא מעט אל הכלים, מי שאינו חולף ממש בפתחו של השוק ולא מחפש אותו עלול להחמיצו. תחילה התקיים השוק רק בסופי שבוע, אבל בהדרגה הלכו והתרבו הדוכנים הפתוחים שם במשך כל ימות השבוע.

גם אני, כמו לנין, סקרתי את הסחורה, התהלכתי בין הקונים, נעתי ממקום למקום, נברתי, ולבסוף גם מצאתי את מבוקשי: ספר רפרודוקציות מצוין של כתבי יד ארמניים.

עתיק לצד מודרני

שוחררי הפשפוש בדוכנים ימצאו כאן מאות פריטים וכלי בית מהתקופה הסובייטית, ולעתים אף מתקופת הצאר - כלי חרסיה ופורצלן שקרובי משפחתם אבדו זה מכבר בתהומות הנשייה של הזמן, כלי סכ"ם ישנים המשועים לשוב ולבוא אל פיו של אדם, פסלונים של נשים מעורטלות מתרועעים עם פסלי חברי מפלגה בכירים, מנורות שולחן ונברשות שחלפו הימים שבהם הפיצו אור, מנעולים חסרי דלת שמחפשים קונה ועוד ועוד. לצד הדוכנים האקלקטיים יש לא מעט דוכנים לממכר מזכרות מודרניות, האהובות עד מאוד על בני הפזורה הארמנית הפוקדים את ארצם האהובה לביקור מולדת קצרה. לעתים גם תיירים מוצאים במזכרות האלה עניין. אפשר למצוא כאן גילופי עץ או אוברסידיאן (זכוכית וולקנית שמיצרים ממנה גם מחרוזות) בדוגמאות של חצ'קרים - צלבי אבן מגולפים, מוטיב מרכזי באמנות הארמנית הקדומה - כלי קדרות מצועצעים שבולט בהם מוטיב הרימון, המסמל את דמו של ישו הנוצרי ואת סבלו של העם הארמני. אהובים במיוחד הם מוכרי התמונות הפורשים את מרכולתם המצוירת על בד קנבס מתוח, נייר, קרטון ועץ. אפשר למצוא כאן ציורי נוף של ארמניה (ובעיקר של הר אררט), של כנסיות חשובות וגם ציורים רומנטיים של נהרות ואגמים.

שטיח לצד ספר

אגף שלם בשוק מוקדש לממכר שטיחים. במושגים מקומיים עלותם של השטיחים גבוהה, ולכן קונים אותם בעיקר ארמנים מהתפוצות או תיירים. מסורת ייצור השטיחים הגיעה לארמניה זמן קצר לאחר שהגיעה לפרס, בעקבות הכיבושים הסלג'וקיים במאה ה-11. מאז ועד היום זאת מלאכה נפוצה ביותר בקרב בני ארמניה. שוחררי השטיחים ימצאו כאן בעיקר שטיחים עשויים מצמר, כמו גם שטיחי קילים (kilim) ושטיחים קשורים. באגף הצפוני של השוק יש דוכנים אחדים לממכר ספרים. רוב הספרים הם ברוסית וברמנית, אבל ביניהם מסתתרים ספרים מאובקים בכל מיני שפות אירופיות. חובבי האמנות ימצאו כאן אלבומי אמנות טובים, ובהם ספרי אדריכלות ואמנות ארמנית. בשולי השוק וגם ברחובות הסמוכים אפשר למצוא לא מעט מסעדות ומזללות שבהן אפשר להשביע גם את הגוף ולא רק את העיניים.

יותם יעקבסון - חבר מערכת מסע אחר, מורה דרך בארץ ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה. מראשוני המדריכים מישראל לקווקז. מלמד ומרצה במסדות שונים, כותב ומצלם Yotam.jac@gmail.com

מידע מעשי

איפה: שוק הפשפשים נמצא ברחוב Buzand, דרומית-מזרחית לכיכר הרפובליקה (Hanrapetutyun) (Hraparak) הגעה: מכיכר הרפובליקה עולים ברחוב Nalbandyan לעבר כיכר Sakharov, ופונים ימינה לרחוב Buzand, שלאורכו שדרת עצים נאה. **פתוח:** כל ימות השבוע - 10:00-17:00, אבל הזמן הטוב להגיע הוא בשבת וראשון, כי אז יש יותר דוכנים.